

اولین فصلنامه داخلی

معاونت پژوهش مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس ع زاهدان

به مناسبت گرامیداشت هفته پژوهش - آذرماه ۱۳۹۹

- صاحب امتیاز: مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس ع زاهدان
- مدیر مسئول: قدسیه آذرنور
- سردبیر: ام البنین کوهستانی
- هیئت تحریریه: دکتر غلامرضا رضوی دوست، دکتر سید محمد حسین موسوی، رقیه دانشی مقدم، ام البنین کوهستانی، فهیمه دباغی، سعید سیاستر

فصلنامه اطلاع رسانی پژوهش - شماره (۱) / پاییز ۱۳۹۹

مجموعه پژوهش های برتر طلاب مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس ع زاهدان.

طراح و صفحه آرایی: ام البنین کوهستانی

انتشارات: دیجیتالی - مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس ع زاهدان

قیمت: اهتمام زمینه سازی ظهور حضرت مهدی ع

پژوهش در علوم دینی

هم فضیلت است هم ضرورت؛ زیرایش آفرین و دانش افزاست.

مجموعه

پژوهش‌های برتر

طلاب سطح ۳

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۶

مقدمه..... ۹

کتاب‌های انتشار یافته..... ۱۱

متن پیمان نامه‌های برتر در شماره ۱..... ۲۹

مقاله منتخب برتر کشوری در شماره ۲..... ۳۳

مقاله منتخب برتر در پایش منابع علمی..... ۴۸

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

«وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ» (سوره توبه / آیه ۱۲۲)

گسترش حوزه های علمیه خواهران یکی از مهم ترین فرصت های شکوهمند دست یافته بعد از انقلاب اسلامی و نمایان گر نگاه عمیق و دقیق رهبر فرزانه انقلاب به ظرفیت های شگرف الهی و دینی بانوان جامعه می باشد. لذا در راستای به فعلیت رساندن و جهت دهی هدفمند، تهذیب نفس و فراگیری علوم حوزوی و تربیت مبلغان کارآمد و تاثیرگذار در حوزه علوم دینی و سیره اهل بیت (علیهم السلام) که از اهم اهداف پیدایش و گسترش حوزه های علمیه خواهران می باشد

و با درک ضرورت کار آمدی در فهم دین و تشخیص بدعت از سنت و کار آمدی در انتقال معارف دین و کار آمدی در حوزه خانواده و اجتماع و آشنایی با اوضاع کنونی جامعه و ارتباط مستمر با آن برای مقابله با جنگ نرم دشمنان در پیشگیری از آسیب‌های اجتماع، مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس شالایه علیها زاهدان در سال ۱۳۸۷ به همت اسطوره‌ی مقاومت و مجاهدت مرحومه سرکار خانم رخشانی تأسیس و با پذیرش طلاب خواهر در دو گرایش «کلام اسلامی و تفسیر علوم قرآن» با نظام آموزش-پژوهش محور و رسالت مدار منشأ خدمات ارزنده‌ای در عرصه‌های مختلف مدیریتی، آموزشی و پژوهشی بوده است؛ لازم به ذکر می‌باشد علاوه بر ایجاد و ارتقاء بستر و تولیدات، اکثر مدیران و اساتید در استان سیستان و بلوچستان از فارغ‌التحصیلان این مؤسسه‌ی تحت نظارت و مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران در قم می‌باشند که با استشمام عطر دل انگیز معصومیه روح و جان آنان قوت گرفته و با دریافت منشور اخلاقی از بارگاه ملکوتی معصومیه علیها السلام و ارائه اخلاق کاربردی در نظام خانواده به صیانت از کیان جامعه اسلامی پرداخته تا در رزمایش

مهدوی، انتظار معنادار و پویایی را ترسیم و به پرچم داری ولایت
مفتخر شویم.

ان شاء الله.

مقدمه

از جمله پویایی یک جامعه و عدم توقف در ایستگاه رکود، حرکت همچون آب جاری و مهم‌تر، نهادینه کردن آن می‌باشد تا جاودانه بماند. حوزه‌های علمیه خواهران با درک ضرورت تدوین نظام پژوهشی و در مقام پاسخگویی به نیازهای متعدد جامعه دینی، همانند یک حلقه از سلسله‌ی مدافعان پرچمدار پیام الهی، با رویکرد آموزش پژوهش محور و برنامه‌های مدون، اهتمام به ایفای نقش پرداخته تا همگام با سایر مراکز پژوهشی، کشور از مصرف زدگی علمی و روی آوردن به الگوهای وارداتی رهایی یابد.

مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس شالاله علیها زاهدان نیز از همان سال- های آغازین تأسیس، با درک این مسئولیت خطیر، علی رغم فقدان نظام خاص تشکیلاتی برای فعالیت‌های پژوهشی و مشکلات عدیده، با همکاری اساتید مجرب و پژوهشگر و طراحی و برنامه‌ریزی منسجم به تقابل حاکمیت روحیه سطحی‌نگری و عوام‌زدگی بر فعالیت‌های پژوهشی پرداخته و ضمن فراهم نمودن زمینه توانمندی و ارتقای سطح علمی طلاب و مشارکت آن‌ها در فراخوان‌ها و همایش‌های بین‌المللی، ملی و ...، و کسب رتبه‌های کشوری، با جهت‌دهی تحقیقات به منظور چاپ و مکتوب نمودن، مفتخر است گامی هر چند کوچک در شناسایی

استعدادها، علایق و به فعلیت رساندن آن‌ها برداشته که در این نشریه نمونه‌هایی از پژوهش‌های برتر طلاب گرامی سطح (۳) اعم از مقالات، پایان نامه‌ها و کتب در معرض انظار صائب علاقمندان قرار خواهد گرفت، تا با سامان‌دهی نیازها و روزآمد شدن هر چه بیشتر پژوهش، توفیق ادای دین در رفع مشکلات فکری، عقیدتی و فرهنگی جامعه خویش، داشته باشیم.

ان شاء الله

مخب

کتاب‌های انتشارات

مهارت های ایجاد ارتباط میان فردی و موانع آن

درسیره نبوی ﷺ

دکتر محمد زارعی

استادیار گروه معارف دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

دکتر سید محمد حسین موسوی

استادیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات دانشگاه سیستان و بلوچستان

غلامرضا رضوی دوست

عضو هیئت علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات دانشگاه سیستان و بلوچستان

لیلا کوهستانی

طلبه سطح ۳، تفسیر و علوم قرآن

موسسه آموزش عالی حوزوی نرجس ﷺ زاهدان

فهرست مطالب

مقدمه..... ۹

فصل اول: مفهوم شناسی

۱. معنائشناسی ارتباط میان فردی..... ۱۲
۲. آداب..... ۱۴
۳. معاشرت..... ۱۴
۴. ارتباط موثر..... ۱۴
۵. درک..... ۱۵
۶. لذت یا مسرت..... ۱۶
۷. گسترش روابط..... ۱۷
۸. نفوذ در نگرش..... ۱۷
۹. کنش یا عمل..... ۱۷
۱۰. ویژگی‌های اثربخشی در ارتباطات..... ۱۸

فصل دوم: بایستگی‌های کلامی ارتباط میان فردی در سیره نبوی ﷺ

- درآمد..... ۲۱
۱. سلام کردن در طلیعه سخن..... ۲۲
۲. سخاوت در سلام دادن..... ۲۳
۳. صداقت در کلام..... ۲۴
۴. پذیرش عذر دیگران..... ۲۷
۵. قدردانی و تشکر..... ۲۸
۶. صدا زدن با نام نیکو..... ۳۰
۷. حفظ آبرو..... ۳۲
۸. شوخ طبعی..... ۳۳
۹. سخن مفید..... ۳۴

فصل سوم: موانع ارتباط کلامی در سیره نبوی ﷺ

- درآمد..... ۳۷
۱. بی‌پروایی زبان..... ۳۷

۳۸.....	۲. دروغ گفتن.....
۳۹.....	۳. منت گذاشتن.....
۴۲.....	۴. عیب‌جویی در کلام.....
۴۴.....	۵. تحقیر نمودن.....
۴۶.....	۶. خودپسندی و تکبر در سخن.....
۴۸.....	۷. بد زبانی.....
۵۱.....	۸. جدال لفظی.....
۵۴.....	۹. بیان اسرار.....
۵۸.....	۱۰. قطع کردن کلام.....

فصل چهارم: بایستگی‌های غیر کلامی ارتباط میان فردی در سیره پیامبر ﷺ

۶۱.....	درآمد.....
۶۲.....	۱. نگاه کردن هنگام گفتگو.....
۶۵.....	۲. تبسم در چهره.....
۶۷.....	۳. دست دادن و مصافحه.....
۷۰.....	۴. گوش سپردن به سخن طرف مقابل.....
۷۱.....	۵. آراستگی ظاهر.....
۷۴.....	۶. نرم‌خویی.....
۷۶.....	۷. حسن خلق.....
۷۶.....	۸. خوش رویی.....
۷۹.....	۹. خوش اخلاقی.....
۸۲.....	۱۰. تواضع و فروتنی در رفتار.....
۸۲.....	۱۰-۱. پیشی گرفتن در سلام.....
۸۳.....	۱۰-۲. همنشینی با تهی‌دستان.....
۸۵.....	۱۰-۳. پوشش متواضعانه.....
۸۸.....	۱۰-۴. عدم انتظار ستایش از دیگران.....
۸۹.....	۱۰-۵. پرهیز از ظلم و ستم.....
۹۱.....	۱۱. مهرورزی و محبت.....
۹۲.....	۱۲. رحم کردن.....
۹۴.....	۱۳. همدلی.....

۱۴.	سخاوت‌مندی.....	۹۶
۱-۱۴.	هدیه دادن.....	۹۹
۲-۱۴.	بخشش و گذشت.....	۱۰۰
۳-۱۴.	مهمانی دادن.....	۱۰۱
۴-۱۴.	قرض دادن.....	۱۰۴
۱۵.	مدارا در رفتار.....	۱۱۲
۱۶.	شاد کردن مومن.....	۱۱۵
۱۷.	دیدار یکدیگر.....	۱۱۷
۱۸.	معاشرت با نیکان.....	۱۱۹
۱۹.	معاشرت با بزرگواران.....	۱۲۳
۲۰.	دیدار و همنشینی با فقرا.....	۱۲۴
۲۱.	احترام گذاشتن.....	۱۲۶

فصل پنجم: موانع غیر کلامی ارتباط میان فردی در سیره پیامبر ﷺ

درآمد.....	۱۲۹
۱. همنشینی با بدان.....	۱۲۹
۲. دوری از ظن و گمان بد.....	۱۳۲
۳. پرهیز از حرص.....	۱۳۴
۴. پرهیز از حسد.....	۱۳۵
کتاب‌نامه.....	۱۳۹

مقدمه

یکی از ساحت‌های زندگی انسان که هر روزه با آن مواجه می‌شود ارتباط با دیگران است. عصر حاضر را بدین جهت عصر ارتباطات نام نهاده‌اند که هر کس سعی می‌کند خود را در این زمینه توانمند کند و لذا نیازمند دستیابی به مهارت‌های ارتباطی است چه اینکه دست نیافتن به مهارت‌های لازم در این زمینه، انسان را با مشکلاتی اساسی همچون: تنهایی، افسردگی، بی‌ثباتی در شخصیت و... مواجه می‌سازد و در نقطه مقابل توانمندی در این زمینه باعث ایجاد سلامتی و تندرستی، سلامت روحی و رشد فکری در افراد می‌شود که نتیجه آن به ارمغان آوردن رشد شخصیت و هویت و اعتماد به نفس و... در زندگی فردی و اجتماعی برای انسان می‌باشد.

ارتباطات، به عنوان با ثبات‌ترین وسیله‌ی انتقال فرهنگ در میان جوامع و شاید بتوان گفت از مهمترین ابزارهای هدایت و تکامل فرهنگی و انسانی، دارای اهمیت فراوان است و از آنجایی که سیر تحولات در دنیای ارتباطی امروز به داشتن ارتباط موثر میان فردی وابسته است گام برداشتن در این زمینه را ضروری می‌نماید.

از آنجایی که همه انسان‌ها خواستار یک ارتباط خوب و مؤثر با دیگران جهت جذب حداکثری مخاطب هستند، برنامه‌ها و دستورات فراوانی در آموزه‌های دینی و غیر دینی مشاهده می‌شود که می‌توان از آنها در ایجاد یک رابطه سالم در زندگی ارتباطی انسان استفاده نمود.

برای رسیدن به چنین هدفی بهترین و بی‌خطرترین راه، الگو برداری از افراد دارای صلاحیت است که در آموزه‌های قرآنی و دینی از آنها به اسوه تعبیر شده است و مصداق بارز آن، پیامبر اکرم ﷺ و ائمه‌السلام هستند، که دارای روابط بین فردی سالم و اثر بخشی با اطرافیان خود بوده‌اند. بنابراین در نوشته حاضر جهت دستیابی به مهارت‌های ارتباطی از بیانات و سیره پیامبر اکرم ﷺ استفاده شده است. بر همین اساس تحقیق حاضر با روش توصیفی - تحلیلی به دنبال پاسخ به پرسش‌های زیر است:

۱. مهارت‌های ارتباطی در سیره پیامبر ﷺ کدام است؟

۲. موانع برقراری یک ارتباط میان‌فردی مفید و موثر بر اساس سیره نبوی صلی الله علیه و آله چیست؟

در سال‌های اخیر پژوهش‌ها و کتاب‌ها و مقالات ارزشمندی توسط نویسندگان و محققان در زمینه ارتباطات میان‌فردی نگاشته شده است. از جمله می‌توان به کتاب «زندگی در پرتو اخلاق» (مکارم شیرازی، ۱۳۸۵ش) اشاره کرد که در این کتاب عموماً به بحث معاشرت و ارتباطات پرداخته شده اما از سیره معصومان به طور جداگانه سخن به میان نیامده است. یا در برخی کتاب‌ها مانند: «اصول و مبانی ارتباطات» (آذری، ۱۳۸۴ش) به بررسی ارتباطات اجتماعی و فردی از دیدگاه دانشمندان علوم ارتباطات پرداخته شده است.

از جمله مقالاتی که در این زمینه «تحلیلی بر سیره ارتباطات میان‌فردی پیامبر» (محمدی، ۱۳۸۸ش) است که در این مقاله نگارنده به بررسی ارتباطات میان‌فردی در سیره پیامبر بصورت خلاصه پرداخته است.

در نوشتار حاضر سعی بر این است که به تفصیل به ارتباط‌های میان‌فردی در دو حوزه کلامی و غیر کلامی در سیره پیامبر اشاره گردد و موانع برقراری ارتباط در آنها مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

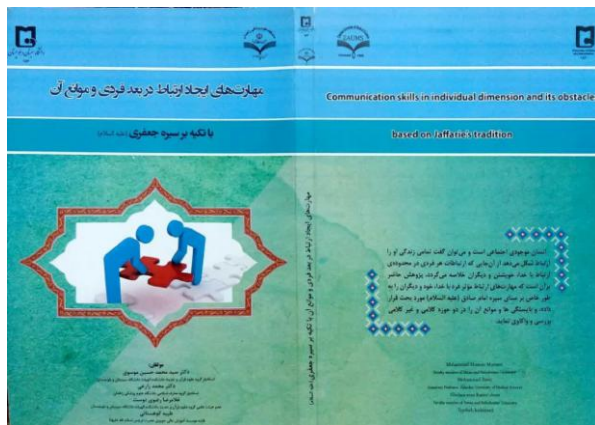
در پایان از تمام کسانی که این اوراق را مطالعه می‌کنند اعم از اساتید، طلاب، دانشجویان و همه خوانندگان عزیز استدعا داریم با تذکر کاستی‌ها و نواقص در آن، در تکمیل و ارائه اثری مفید ما را از طریق ایمیل m.zarei1359@yahoo.com مطلع ساخته تا ان شاء الله اشکالات در چاپ‌های بعدی بر طرف گردد.

ضمناً از تمامی عزیزانی که ما را در به ثمر رسیدن این پژوهش مهم یاری نمودند، به خصوص ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، مدیریت محترم شورای چاپ و نشر دانشگاه علوم پزشکی و همکاران محترمشان، مدیریت محترم مؤسسه آموزش عالی نرجس زاهدان، معاونت محترم پژوهشی مؤسسه آموزش عالی نرجس سلامه زاهدان، و طلاب بزرگوار سطح سه مؤسسه آموزش عالی نرجس سلامه زاهدان که در این مجموعه ما را یاری فرمودند، بخصوص «خانم طویه کوهستانی»

که در شکل‌گیری این اثر همت ویژه داشتند و ویراستار محترم «جناب آقای دکتر محمد علی قاسمی» کمال تقدیر و تشکر را داریم.

نگارندگان

مهارت‌های ایجاد ارتباط در بُعد فردی و موانع آن

باتکیه بر سیره جعفری علیه السلام

دکتر سید محمد حسین موسوی

استادیار گروه علوم قرآن و حدیث

دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه سیستان و بلوچستان

دکتر محمد زارعی

استادیار گروه معارف دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

غلامرضا رضوی دوست

عضو هیأت علمی گروه علوم قرآن و حدیث

دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه سیستان و بلوچستان

طیبه کوهستانی

طبله سطح ۳، تفسیر و علوم قرآن

مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس شاله زاهدان

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مفهوم شناسی

۲۱.....	۱- معناشناسی ارتباطات فردی.....
۲۲.....	۲- ارتباط مؤثر.....
۳۲.....	۲-۱- درک.....
۳۳.....	۲-۲- لذت یا مسرت.....
۲۴.....	۲-۳- گسترش روابط.....
۲۴.....	۲-۴- نفوذ در نگرش.....
۲۵.....	۲-۵- کنش یا عمل.....
۲۵.....	۳- ویژگی‌های اثربخشی در ارتباطات.....
۲۵.....	۳-۱- گشودگی.....
۲۶.....	۳-۲- همدلی.....
۲۶.....	۳-۳- حمایت‌گری.....
۲۶.....	۳-۴- مثبت‌گرایی.....
۲۶.....	۳-۵- تسلوی.....
۲۷.....	۴- آداب معاشرت.....
۲۸.....	۵- سیره.....

فصل ۲: مهارت‌های کلامی

ارتباط در بُعد فردی و موانع آن بر مبنای سیره جعفری

گفتار اول: مهارت‌های کلامی در ارتباط با خدا

۳۳.....	الف) بایستگی‌های کلامی ارتباط با خدا.....
۳۳.....	۱- آغاز هر کار با نام خدا.....
۳۶.....	۲- نیایش.....
۴۵.....	۳- شکر کردن.....
۴۸.....	۴- قرائت قرآن.....
۵۰.....	۵- توبه کردن.....
۵۲.....	ب) موانع کلامی در ارتباط با خدا.....

ارتباط در بُعد فردی و موانع آن بر مبنای سیره جعفری

گفتار اول: مهارت‌های کلامی در ارتباط با خدا

- الف) بایستگی‌های کلامی ارتباط با خدا..... ۳۳
- ۱- آغاز هر کار با نام خدا..... ۳۳
- ۲- نیایش..... ۳۶
- ۳- شکر کردن..... ۴۵
- ۴- قرائت قرآن..... ۴۸
- ۵- توبه کردن..... ۵۰
- ب) موانع کلامی در ارتباط با خدا..... ۵۳
- ۱- شکوه کردن از بیماری..... ۵۳
- ۲- دروغ‌گویی..... ۵۴
- ۳- سخن چینی..... ۵۶

گفتار دوم: مهارت‌های کلامی در ارتباط با خود

- الف) بایستگی‌های کلامی ارتباط با خود..... ۵۹
- ۱- صلق در گفتار..... ۵۹
- ۲- خوش اخلاقی..... ۶۱
- ب) موانع کلامی ارتباط با خود..... ۶۳
- ۱- بد اخلاقی..... ۶۳
- ۲- آشکار کردن اسرار..... ۶۴

گفتار سوم: مهارت‌های کلامی در ارتباط با دیگران

- الف) بایستگی‌های کلامی ارتباط با دیگران..... ۶۷
- ۱- سلام کردن..... ۶۷
- ۲- پرسش از نام و نشان..... ۷۱
- ۳- نیکو سخن گفتن..... ۷۲

- ۴- راست‌گویی ۷۵
- ۵- اظهار دوستی ۷۹
- ۶- شوخی و مزاح ۸۰
- ۷- تشکر زبانی ۸۲
- ۸- مشورت کردن ۸۵
- ب) موانع کلامی ارتباط با دیگران ۹۰
- ۱- سلام نکردن ۹۰
- ۲- زیاده‌گویی ۹۱
- ۳- سخن‌چینی ۹۲
- ۴- عیب‌جویی از دیگران ۹۵
- ۵- کلام تحقیرآمیز ۹۷
- ۶- سرزنش در کلام ۹۹
- ۷- کلام ریاست‌طلبانه ۱۰۱
- ۸- دروغ‌گویی ۱۰۲
- ۹- جدال لفظی ۱۰۵
- ۱۰- تهمت زدن ۱۰۸
- ۱۱- آبرو بردن ۱۰۹
- ۱۲- افشای راز ۱۱۱
- ۱۳- مشورت با نااهلان ۱۱۳
- ۱۴- شوخی نابجا ۱۱۵

فصل ۳: مهارت‌های غیرکلامی

ایجاد ارتباط در بعد فردی و موانع آن در سیره جعفری علیه‌السلام

گفتار اول: مهارت‌های غیرکلامی در ارتباط با خدا

- الف) بایستگی‌های غیرکلامی ارتباط با خدا ۱۲۲
- ۱- یاد خدا ۱۱۹
- ۲- نماز خواندن ۱۲۶

- ۳- خوف و ترس از خدا..... ۱۲۸
- ۴- دین شناسی..... ۱۳۰
- ۵- اتفاق فی سبیل الله..... ۱۳۱
- ۶- بر آوردن حوائج مردم..... ۱۳۲
- ۷- نظاره کردن نعمت های الهی..... ۱۳۷
- ۸- فرو خوردن خشم..... ۱۳۸
- (ب) موانع غیرکلامی ارتباط با خدا..... ۱۴۰
- ۱- بی توجهی در نماز..... ۱۴۰
- ۲- ارتکاب گناه..... ۱۴۲
- ۳- تکبر ورزیدن..... ۱۴۴
- ۴- شک و وسواس..... ۱۴۵

گفتار دوم: مهارت های غیرکلامی در ارتباط با خود

- (الف) بایستگی های غیرکلامی ارتباط با خود..... ۱۴۸
- ۱- آراستگی ظاهر..... ۱۴۸
- ۲- برنامه ریزی در زندگی..... ۱۵۱
- ۳- عیب زدایی..... ۱۵۶
- (ب) موانع غیرکلامی ارتباط با خود..... ۱۵۸
- ۱- حسادت..... ۱۵۸
- ۲- دنیا طلبی..... ۱۶۰
- ۳- تنبلی..... ۱۶۳
- ۴- خودپسندی..... ۱۶۵

گفتار سوم: مهارت های غیرکلامی در ارتباط با دیگران

- (الف) بایستگی های غیرکلامی ارتباط با دیگران..... ۱۶۸
- ۱- تساوی در نگاه به مخاطبان..... ۱۶۸
- ۲- تبسم در چهره..... ۱۷۰
- ۳- مصافحه و معانقه..... ۱۷۲
- ۴- حسن خلق..... ۱۷۶
- ۵- مدارا نمودن..... ۱۷۹

- ۶- نیکی کردن..... ۱۸۲
- ۷- سکوت..... ۱۲۶
- ۸- عفو و بخشش..... ۱۸۹
- ۹- انصاف داشتن..... ۱۹۲
- ۱۰- سخاوت داشتن..... ۱۹۴
- ۱۱- قرض دادن..... ۱۹۵
- ۱۲- همشینی با نیکان..... ۱۹۷
- ۱۳- آراستگی ظاهر..... ۲۰۰
- ۱۴- دید و بازدید..... ۲۰۲
- ۱۵- مهمانی..... ۱۹۹
- ۱۶- احترام به دیگران..... ۲۰۹
- ۷- امانت داری..... ۲۱۲
- ب) موانع غیرکلامی ارتباط با دیگران..... ۲۱۵
- ۱- همشینی با بدان..... ۲۱۵
- ۲- تحمیل (چیزی) به دیگران..... ۲۱۸
- ۳- خشم و غضب..... ۲۱۹
- ۶- بخل..... ۲۱۴
- ۷- خیانت..... ۲۱۶
- ۸- قهر..... ۲۱۶
- ۹- اظهار شادمانی نسبت به گرفتار..... ۲۲۷
- ۱۰- انتقام گرفتن..... ۲۲۸
- ۱۱- کثرت خنده..... ۲۲۹
- خاتمه..... ۲۳۲
- کتابنامه..... ۲۳۷

مقدمه

با توجه به این که انسان موجودی اجتماعی آفریده شده و از همان ابتدا ناچار به برقراری ارتباط با هم نوعان خود می باشد، لذا برای برقراری ارتباط خوب و موثر با دیگران نیازمند مهارت‌هایی است که باید آن‌ها را کسب کند. از طرفی توانمندی‌های بالقوه انسان فقط در سایه همین روابط رشد می‌کند، بر این اساس لازم است انسان مهارت‌های ارتباطی مناسب با دیگران را فراگیرد، زیرا داشتن ارتباط خوب و مؤثر در عصر حاضر و در آموزه‌های دینی دارای اهمیت فراوانی می‌باشد. تأکید اسلام و جامعه بر این است که نداشتن این مهارت‌ها سبب که بروز مشکلاتی در ارتباطات میان فردی او؛ از جمله تنهایی، افسردگی، عدم پذیرش دیگران و ... می‌شود. داشتن این مهارت‌ها رشد شخصیت، هویت، اعتماد به نفس و... را در زندگی فردی و اجتماعی برای او به ارمغان می‌آورد.

طبق حدیث متواتر ثقلین، ائمه اطهار علیهم‌السلام به عنوان الگوی بشریت معرفی شده‌اند. این انتخاب شایسته در برگزیدن الگویی برتر زمانی محقق می‌شود که انسان به سیره‌ی اخلاقی پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امامان معصوم علیهم‌السلام رجوع کرده و زندگی آنان را مورد مطالعه قرار دهد. با نگاه به سیره و روش آن‌ها در زندگی، می‌توان دریافت که عکس-العمل‌ها و ارزش‌های حاکم بر رفتار ارتباطی ایشان در جایگاهی بس والا و در مقام کمال خود قرار دارد. بنابراین چون نمونه‌ای برتر از ایشان نمی‌توان یافت، رجوع به سیره‌ی آن‌ها نیز امری برتر و شایسته‌تر می‌باشد. لذا سؤال این است چه مهارت‌هایی در سیره اهل بیت علیهم‌السلام به ویژه امام جعفر صادق علیه‌السلام برای ارتباط مؤثر فرد در سه بُعد ارتباطی او وجود دارد؟

فرض بر این است که سیره این بزرگواران، حاکی از راهکارهایی جهت ایجاد ارتباط خوب و مؤثر فردی می‌باشد. از این سوی در پژوهش حاضر بناست برای دستیابی به بهترین و مؤثرترین ارتباط، از مهارت‌های کلامی و غیر کلامی سیره امام صادق علیه‌السلام بهره گرفته شود.

تاکنون پژوهش‌های فراوانی در حوزه‌های ارتباط مؤثر و آداب معاشرت و همچنین مهارت‌های ارتباطی براساس آموزه‌های دینی، اسلامی و روان‌شناسی نگاشته شده و با وجود این که از زوایای گوناگونی مورد بحث و پژوهش قرار گرفته‌اند، اما این

مسایل به طور کلی و غالباً در سیره چهارده معصوم مطرح شده است. این پژوهش بر آن است که مهارت‌های ارتباط مؤثر فرد با خدا، خود و دیگران را به طور خاص بر مبنای سیره امام صادق علیه‌السلام مورد بحث قرار داده و بایستگی‌ها و موانع آن‌ها را در دو حوزه کلامی و غیر کلامی بررسی و واکاوی نماید.

با توجه به اینکه نوشتارهای بشری عاری از کاستی نمی‌باشد، همکاری استادان و صاحب‌نظران ارجمند در ارائه پیشنهادها و انتقادهای اصلاحی (به آدرس: Drmoosavi@theo.usb.ac.ir) راه‌گشای ما در اصلاح و تکمیل این پژوهش در چاپ‌های بعدی است.

امام رضا علیه‌السلام در مورد شکر و سپاس‌گذاری فرمودند:

«مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ»؛ هر

کس شکر نعمت دهنده‌ای از مخلوقین را ادا نکند، شکر خداوند عزوجل را به جای نیاورده است.

بدین ترتیب، از تلاش‌های خالصانه همه بزرگوارانی که در تهیه و تدوین این اثر، ما را مورد لطف و عنایت خویش قرار دادند، نهایت تشکر و سپاس را داریم؛ به ویژه ریاست محترم دانشگاه سیستان و بلوچستان جناب آقای دکتر علیرضا بندانی، ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی زاهدان جناب آقای دکتر سیدمحمد هاشمی شهری، معاونت محترم پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان جناب آقای دکتر دُر محمد کردی تمنلانی، معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی زاهدان جناب آقای دکتر نور محمد بخشانی، مدیر محترم پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان جناب آقای دکتر سهرابی و اعضای محترم شورای چاپ و نشر دانشگاه دانشگاه سیستان و بلوچستان، مدیریت محترم مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس سلامه‌الله‌علیها زاهدان سرکار خانم آذر نور، معاونت محترم پژوهشی مؤسسه آموزش عالی حوزوی

^۱ - ابن بابویه، محمد بن علی، عیون اخبار الرضا علیه‌السلام، ج ۲، ۱۳۷۸ق. ص ۲۴؛ قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا، تفسیر کنز الدقایق، ج ۱۰، ۱۳۶۸ش. ص ۲۴۷.

نرجس ﷺ زاهدان سرکار خانم کوهستانی، طلاب گران قدر این مؤسسه به خصوص خانم‌ها: لیلا کوهستانی، رقیه دانشی مقدم و طاهره درودگر که در شکل گیری این اثر همت ویژه داشتند، و ویراستار و صفحه آراء بزرگوار سرکار خانم ام‌البنین کوهستانی کمال تقدیر و تشکر را داریم. توفیقات روز افزون این بزرگواران را از درگاه ایزد منان خواستاریم.

تخب

پیلان نامه‌های برتر در جشنواره

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان :

مقایسه دیدگاه شیعه و وهابیت در مورد صفات خدا (صفات خبری)

استاد راهنما

حجت الاسلام دکتر مهدی بیات مختاری

استاد مشاور

دکتر علیرضا حیدری نسب

نگارنده

زهرا احمدی ده ارباب

۱۳۹۳

حائز رتبه سوم کشوری

در جشنواره بانوی کرامت -۹۴

چکیده

«صفات خبری» صفاتی است که افزون بر نسبت به مخلوقات در آیات قرآن به خداوند نیز نسبت داده شده است. متکلمان مسلمان در تبیین و تفسیر این نمونه آیات، مذاهب و روش‌های مختلفی اتخاذ کرده‌اند. مذهب شیعه امامیه و وهابیت با هم اختلاف جدی در این زمینه دارند. بررسی تطبیقی آیات صفات در دو دیدگاه شیعه و وهابیت نشان می‌دهد که وهابیت از آنجا که برای عقل به عنوان ابزار شناخت در معارف توحیدی جایگاه و ارزشی قائل نیستند و فقط راه نقل را قبول دارند به ظاهرگرایی گرویده و در این گونه صفات معنای ظاهری را أخذ کرده‌اند. وهابیت در روش بر رأی و روش سلف تکیه می‌کنند و قائلند هیچ یک از سلف آیات صفات خبری را تأویل نمی‌کردند و معتقدند که هر آنچه در قرآن آمده به نحو حقیقت است و مجاز در قرآن راه ندارد. ابن تیمیه معلم و معمار افکار وهابیت برای فرار از ظاهرگرایی به بیان واژگانی چون بلاکیف، ... روی آورده است. مفسران مکتب امامیه با پیروی از اهل بیت علیهم‌السلام ضمن پیراسته شمردن ذات احدیت از اتصاف به اوصاف مخلوقات و تنزیه پروردگار متعال از اوصاف مخلوقات، در بیان مقصود و مفهوم این-گونه آیات صفات روش‌های ذیل را اتخاذ کرده‌اند:

- ۱- ارجاع تشابهات به محکمت ۲- تأویل آیات ۳- بیان اشارات ادبی و لغوی در تحلیل درست آیات صفات ۴- بیان ظهور تصدیقی آیات (روش تمسک به ظاهر، بدون تأویل)

واژگان کلیدی

صفات خبری، وهابیت، آیات متشابه، ابن تیمیه، شیعه، مقایسه، سلفیه.

مقدمه

در قرآن کریم صفاتی به خداوند نسبت داده شده است که اگر در تبیین معنا و مفهوم به ظاهر آنها توجه کنیم نتیجه ای جز تشبیه بدست نمی آید حتی در آیه «لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ»^۱ که برای تنزیه خداوند ذکر گردیده، دو صفت «سمیع» و «بصیر» که از صفات تشبیهی است، آمده است. وسعت کاربرد این گونه صفات در کتاب و سنت، هردانشمند دینی و متفکر اسلامی را به چاره جویی وامی دارد تا به تحلیل و تفسیر صحیح و جامعی از آنها دست یابد.

از طرفی مبحث آیات صفات شاید یکی از مهمترین مباحث علم کلام و تفسیر به شمار آید چرا که از یک طرف با متشابهات قرآن در ارتباط است و از سویی با تأویل، کاربرد عقل در تبیین این گونه صفات، مبحث حقیقت، مجاز و کنایه ارتباط پیدا می کند.

به گواهی تاریخ مسأله صفات خبری از پر دامنه ترین و پر بحث ترین مسائل خداشناسی است و در میان الهیون اعم از متکلم و فیلسوف و عارف نیز سابقه طولانی داشته و قرن ها مورد بحث و مناظره قرار گرفته است. تا جایی که پیدایش برخی از فرقه های اسلامی، معلول اختلاف در تبیین این قبیل آیات و روایات می باشد.^۲ حتی برخی از مورخان، این بحث را یکی از عوامل به وجود آمدن تاریخ «علم کلام» دانسته اند.^۳

از آنجا که یکی از سنت های دیرینه در حوزه فکر و اندیشه، بررسی و نقد افکار و آرای متفکران نحله های مختلف فکری است و این امر موجب بالندگی اندیشه ها و بهتر فهمیدن فرقه هاست لذا این نوشتار می کوشد تا ضمن بیان دیدگاه ها در خصوص صفات خبری به بازنگری و ارزیابی روش ها و بیان نکات قوت و ضعف

۱- شوری (۴۲) آیه ۱۱.

۲- محمد بن عبد الکریم، شهرستانی، الملل و النحل، تحقیق محمد بن فتح الله بدران، ج ۱، الطبعة الثانیة، القاهرة مكتبة الانجلو المصریة، (بی تا) ، ص ۲۳-۲۱.

۳- عبد الرحمن، ابن خلدون، مقدمة ابن خلدون ، ج ۱، (بی جا) ، (بی تا)، ص ۲۷۰ و ۲۷۶ و ۲۸۳.

پرداخته؛ و ضمن بیان تفصیلی روش و رویکرد وهابیت و شیعه، به هماهنگی دیدگاه شیعه با کتاب و سنت معصومین علیهم‌السلام اشاره کرده و همچنین ضمن واکاوی و اعتبارسنجی ادله آنان، مبانی نظری وهابیت در این مورد به چالش کشیده شود.

در این پایان نامه، مباحث مربوط به صفات خبری طی چهار بخش و یازده فصل ارائه می‌شود؛ بخش اول به مباحث مقدماتی پیرامون تقسیمات صفات و بخش دوم به بررسی دیدگاه‌ها در خصوص صفات خبری و بخش سوم به رویکرد و مبانی نظری وهابیت در مورد صفات خبری و بخش چهارم به رویکرد و مبانی نظری شیعه در مورد صفات خبری اختصاص دارد.

امید است تحقیق حاضر برای طلاب و دانشجویان در رشته‌های تفسیر، علوم قرآن و حدیث و دیگر دانش پژوهان عرصه علم و دانش، منبعی قابل اعتماد و مفید باشد. بی تردید در پیدایش این اثر مساعدت و همکاری استادان ارجمند «جناب دکتر بیات مختاری» و «جناب دکتر حیدری‌نسب» نقش داشته‌اند که از این بزرگواران تشکر می‌شود.

نتایج و پیشنهادها

دیدگاه‌های مختلفی در مورد صفات خبری بیان شده است؛ که عبارتند از: دیدگاه تشبیه: به برخی از اهل کتاب در صدر اسلام و جماعتی از اهل حدیث در عصر نخست متعلق است. طرفداران این دیدگاه گرچه مدعی نفی تشبیه هستند، با شرح و تفسیر ظاهر صفات و انتساب آن به خداوند معتقدند که صفات خداوند به همان معنای ذهن انسان است. ولی در حدی که شایسته خدا بوده و از نقص و ضعف به دور است.

دیدگاه اشاعره: که در رأس ایشان ابوالحسن اشعری بود، دیدگاه آنها همان ادامه دیدگاه اهل حدیث است ولی برای فرار از محذوریت تشبیه قید «بلاکیف» را به صفات اضافه کردند اشاعره متقدم درباره صفات خبری گفته‌اند که خداوند آنها را بلا کیف و بدون شباهت به چیزی داراست و عقل ما قاصر است که معنای آنها را بفهمد و در اصل به دیدگاه احمد بن حنبل «در انسان انگاری» خداوند نزدیک شده‌اند. در بحث تعارض عقل با ظواهر دینی نیز ظواهر را مقدم دانسته‌اند. پناه گرفتن در پشت

قید «بلا کیف» نوعی فرار از تبیین آیات و روایات موهم تشبیه است و آنان همچون اهل تفویض از درک معارف عقلی قرآن محروم اند؛ زیرا بلا کیف یا به همان معنای ظاهری خود است که تشبیه پیش می آید، یا لفظی فاقد مفهوم است. به علت تقدم ظواهر بر عقل، نسبت دادن دست، پا، عرش و امثال آن به خدا، در تفسیر آیات بیان می شود. ولی اشعری متأخر را در بسیاری از مسائل کلامی می توان در فاصله گرفتن از دیدگاه تشبیه و روی آوردن به تأویل ملاحظه کرد.

دیدگاه توقف و تفویض: که به بسیاری از صحابه و تابعان و پیشوایان حدیث و مذاهب فقهی اهل سنت اختصاص دارد. در این دیدگاه، ظاهر صفات خبری برای خداوند اثبات می شود اما در حد باور و ایمان قلبی باقی مانده، از شرح و تفسیر کیفیت در خداوند اجتناب و ساحت الهی از توصیف های انسانی تنزیه، و ورود به این عرصه بدعت و ناروا شمرده می شود.

دیدگاه معتزله: معتزله نماینده دیدگاه عقلی خاصی در کلام اسلامی و تفسیر آیات اعتقادی به شمار می آید. گرایش عقلی معتزله بر روش تقدیم عقل و ابزارهای عقلی بر نقل و تفسیر ظواهر بسیاری از آیات بر اساس تأویلات عقلی پایه گذاری شده است.

اندیشه وهابیت که ریشه در آراء و اندیشه های حنابلّه و ابن تیمیه دارد، به جریان ظاهرگرا در باب صفات خبری شهرت دارد، زیرا وهابیت با پا فشاری بر سنت و حدیث، دخالت دادن عقل را در تفسیر آیات قرآن نادرست می دانند. از نظر آنان عقل جایگاهی مستقل در فهم مراد خداوند ندارد و در تفسیر آیات صفات، بویژه صفات خبری، کاملاً ظاهرگرا هستند و عقل را ناتوان از درک حقیقت این صفات می دانند و غالباً به ظاهرگرایی حکم می کنند و در این دیدگاه تأویل جایگاهی ندارد. وهابیت نیز مدعی نفی تماثل و مشابَهت صفات خدا، با صفات مخلوقات است ولی باید یادآور شد مجسمه یهود و حشویه نخستین تماثل به معنای مطلق را اراده نکرده اند، بلکه صرفاً اوصافی را که مشابه انسانی دارد، به خداوند نسبت داده اند.

ابن تیمیه معلم فکری وهابیت با فهم سطحی از آیات قرآن و رد تأویل آیات صفات خبری و انکار وجود مجاز در قرآن و نفی متشابه بودن آیات صفات خبری و رد تفویض از سلف آنها را به ظاهرشان حمل می کند و از این رهگذر به نظریه های نادرستی ملتزم می شود. وی برای رهایی از تشبیه سه راهکار را پیش گرفته است:

گاهی برای اثبات ظاهر صفات برای خداوند متعال قید نفی کیفیت را به کار می‌برد و گاهی میان تفسیر و تأویل تفکیک کرده، می‌گوید آنچه مجهول است و ورود به آن موجب تشبیه می‌شود، تأویل اوصاف است و نه تفسیر آنها. و گاهی در تجزیه و تحلیل مفاهیم اوصاف مشترک میان خدا و انسان، به اشتراک معنوی آن مفاهیم روی می‌آورد و معتقد می‌شود این اشتراک معنایی موجب تشابه و تماثل نمی‌شود؛ زیرا تنها در ظرف ذهن ما وجود دارد و نه در واقعیت خارجی خدا و خلق.

اما هیچ یک از نظریات ابن تیمیه صحیح نیست و مورد نقد و بررسی قرار گرفت. و راهکارهای وی نیز برای نفی تشبیه، در روش تفسیر انسجامی ندارد و در عمل بر خلاف جهت این راهکارها گام بر داشته است.

افتادن متکلمان اسلامی در دام تشبیه و تأویل ناروا و تفویض، نتیجه دوری از ائمه اطهار علیهم‌السلام است. شیعه با الهام گرفتن از تعالیم ائمه اهل بیت علیهم‌السلام در مواجهه با صفات خبری خداوند و آیات تشبیهی، ضمن پیراسته شمردن ذات احدیت از انصاف به اوصاف مخلوقات، در تفسیر این آیات چهار روش و شیوه را اتخاذ کرده‌اند:

۱- ارجاع متشابهات به محکمت ۲- تأویل آیات ۳- بیان اشارات ادبی و لغوی در تحلیل درست آیات صفات ۴- بیان ظهور تصدیقی آیات (روش تمسک به ظاهر، بدون تأویل).

مفسران شیعه راه بیان صفات خبری را ارجاع به محکمت می‌دانند و معتقد هستند که اگر تأویل به گونه‌ای صحیح که همان ارجاع متشابهات به محکمت است انجام گیرد، راهی هموار و منحصر برای فهم متشابهات است. همچنین معتقدند که در فهم مراد خداوند نباید به ظهور ابتدایی کلام اکتفا کرد، بلکه علاوه بر ظهور تصویری، باید ظهور تصدیقی یا ظهور مرکب را نیز مورد توجه قرار داد. پس نباید انتظار داشت که همه‌ی مقاصد الهی از ظهورات ابتدایی الفاظ به دست آید و در نتیجه هر گونه تفسیر و تأویلی که به قرآن نسبت داده می‌شود، باید در یک فرآیند منطقی و زبان شناختی از ظهور الفاظ و جمله‌های قرآن به دست آید که به آن ظهور نهایی کلام می‌گوییم. مطابق دیدگاه شیعه امامیه، برداشت از متون دینی و تأویل آن بر اساس موازین رسیده از طرف ائمه جایز و بلکه برای فهم درست مطلب ضروری است و ظاهر گرایی یک رویه افراطی و موجب گمراهی در دین است. ریشه بسیاری از

انحرافات وهابیت را باید در همین رویکرد ظاهر گرایانه آنها به متون دینی جست و جو کرد.

در پایان موضوعاتی را که برای دانش پژوهان پیشنهاد می نمایم عبارتند:

- مقایسه دیدگاه شیعه و وهابیت در خصوص ابزارهای ادراک قرآن
- مقایسه مبانی و روشهای تفسیری بین شیعه و وهابیت
- بررسی و تحلیل محکم و متشابه بین شیعه و وهابیت
- بررسی تحلیل زبان قرآن و روش شناسی فهم آن بین شیعه و وهابیت
- تأویل از دیدگاه شیعه و وهابیت
- مجاز از دیدگاه شیعه و وهابیت
- بررسی تطبیقی آیه شریفه «وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاضِرَةٌ» بین شیعه و وهابیت

- مقایسه تطبیقی کاربردهای مختلف عقل در مباحث دینی از جمله معارف قرآنی بین شیعه و وهابیت

جمهوری اسلامی ایران
شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خاوران
مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران
معاونت پژوهش

عنوان:

بررسی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت از دیدگاه قرآن کریم با رویکرد سیاسی

استاد راهنما:

دکتر نجف لکزایی

استاد مشاور:

دکتر غلامرضا بهروزی لک

پژوهشگر:

زهرا سنجولی (مهدوی والا)

حائز رتبه سوم استانی

در جشنواره علامه حلی - ۹۵

چکیده

بدون تردید پیشرفت هر کشوری در همه ابعاد فردی، سیاسی و اجتماعی و ... مستلزم داشتن الگویی متناسب با مبانی فلسفی و نظام اعتقادی خاص همان کشور است. طراحی و استقرار یک الگوی پیشرفت بر مبنای ارزش‌های اسلامی با محوریت توحید، نبوت، معاد و رهبری و ... می‌باشد می‌توان از مؤلفه‌های متعدد به عنوان پایه اصلی پیشرفت بر اساس الگوی اسلامی- ایرانی آن یاد کرد.

پیشرفت مادی و معنوی هر جامعه‌ای نیازمند داشتن طرحی جامع و الگویی مناسب است که بر مبنای آن به جامعه‌ای مطلوب و ایده آل تبدیل می‌شود. با توجه به اینکه اسلام جامع‌ترین دین است و در تعالیم و آموزه‌های دینی خود با طرح معیارها و اصول پیشرفت جامعه و ارائه نمونه‌ها و مصداق‌های عملی در چگونگی تدوین الگوی مناسب نقش بنیادی و غیر قابل انکار دارد و رهبری در این مسیر مهم با معرفی کردن شاخص‌ها و معیارهای مطلوب و ایده آل بر مبنای اسلام ترسیم‌کننده نقطه آرمانی در کشور بوده و با ارائه الگوهای مناسب و اثر گذار به مثابه عامل مؤثری در تشویق و تحریک سایر مؤلفه‌ها در جهت پیشبرد و تحقق الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت با رویکرد سیاسی در همه ابعاد ایفای نقش می‌کند. و با ارائه الگوی مناسب، پیشرفت همه جانبه و شکوفایی استعدادها و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بالقوه و بالفعل جامعه و دسترسی به حیات طیبه و آرامش مد نظر می‌باشد. در همین راستا در این تحقیق با روش مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای و توصیفی ضمن اشاره به مبانی مؤلفه‌ها اصول و ویژگی‌های الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت از نظر قرآن کریم با رویکرد سیاسی پرداخته می‌شود.

کلید واژه

الگوی پیشرفت- توسعه سیاسی- مؤلفه- رویکرد سیاسی- پیشرفت- رشد- توسعه- ایرانی.

مقدمه

سیاست، بخش جداناپذیری از دین مقدس اسلام است که خداوند آن را برای جامعه بشری، از زمان بعثت پیامبر ﷺ تا روز قیامت، برگزیده است، زیرا، سیاست که به معنای «اداره کشور و مردم» است در فرهنگ و قاموس اسلام جز به معنای راه و روش پاک و سالم عاری از هر گونه فریب و ستم و خودکامگی نیست، و دربردارنده‌ی بالاترین آزادی‌های انسانی است و دست انسان را می‌گیرد و او را به کمال هر دو سرای و سعادت دنیا و آخرت می‌رساند.^۱ پیشرفت سیاسی به عنوان یکی از ابعاد پیشرفت، دارای جایگاهی پراهمیت و اساسی است. تمامی ابعاد پیشرفت، وابسته به کارآمدی بالای نظام سیاسی است. به گونه ای که می‌توان گفت: پیشرفت سیاسی اساس پیشرفت یک کشور بوده و سایر انواع پیشرفت، فرع پیشرفت سیاسی است.^۲

در حقیقت: «پیشرفت سیاسی اسلامی، فرایندی است که در نتیجه انجام هر عمل صالح سیاسی، که توسط افراد حقیقی یا حقوقی، با اذن یا اجازه ولی امر، در جهت سعادت انسانی برای برپایی عدالت: «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ»^۳ همانا ما پیامبرانمان را با معجزات و دلایل آشکار فرستادیم و همراه آنان کتاب (آسمانی) و وسیله سنجش فرو فرستادیم تا مردم به دادگری برخیزند و آهن را که در آن نیرویی شدید است و منافع برای مردم دارد فرو آورده‌ایم (تا از آن بهره گیرند) و تا خداوند معلوم دارد چه کسی او و پیامبرانش را به نادیده و در نهان یاری می‌کند. همانا خداوند، قوی و شکست‌ناپذیر است»؛ و دستیابی به حیات طیبه تحقق یافته و موجب

۱ - حسین، شیرازی، مبانی و راهبردهای جهاد اقتصادی، قم: مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر، ۱۳۸۶، ص ۷.

۲ - محمدجواد، لاریجانی، تدین، حکومت و توسعه، موسسه فرهنگی اندیشه معاصر، تهران: ۱۳۷۷، ص ۲۶۷.

۳ - سوره الحديد (۵۷) آیه ۲۵.

پویایی تمدن کمال محور می‌گردد: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ»^۱ هر کس از مرد یا زن که مؤمن باشد و کار شایسته کند، حتماً به زندگی پاک و پسندیده‌ای زنده‌اش می‌داریم و قطعاً مزدشان را نیکوتر از آنچه انجام داده‌اند، پاداش خواهیم داد». این تعریف، افزون بر توجه به جنبه‌های مادی و معنوی پیشرفت سیاسی و ابتدای بر اعتقادات و اصول دینی، به عوامل پیشرفت و موضوع و غایت آن توجه داشته و به دلیل پیشی بودن تعریف، می‌تواند بیانگر الگو و نقشه جامع سیاسی تلقی شود.

نتیجه گیری

پیشرفت عبارت است از فرآیند بهبود یعنی حرکت از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب همه جانبه و فراگیر در همه ابعاد اجتماعی اقتصادی که برای رسیدن به جامعه مطلوب در این مسیر و در نتیجه این فرآیند می‌بایست جامعه به سمت از میان برداشتن مواردی مانند فقر مادی و حتی فقر معنوی، تبعیض و بی‌عدالتی، عدم امنیت مادی و معنوی و (حتی مواردی مانند کاهش وابستگی‌ها و استقلال و عزت ملی و...) نهایتاً ارتقا سطح رفاه، بهبود سطح عمومی زندگی و تعالی معنوی حرکت کند.

پیشرفت و تکامل در تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وجهه همت تمام نظام‌های سیاسی است. اهمیت پیشرفت و تعالی در جهان کنونی به گونه‌ای است که گام برنداشتن یک جامعه در جهت توسعه و پیشرفت، به منزله مرگ تدریجی و نابودی آن جامعه خواهد بود. بر همین اساس، زیربنا و اساس فکری رهبران و دولت مردان تمام جوامع را، گسترش پیشرفت همه جانبه تشکیل می‌دهد. دست‌یابی به پیشرفت و تعالی همه جانبه مستلزم ارائه الگوی مناسب و تعیین شاخص‌هاست و فهم پیشرفت و دگرگونی اجتماعی در یک کشور مستلزم بررسی دقیق ساختار نظام سیاسی و توجه به نحوه اثرگذاری نیروهای خارجی بر آن است. در پیشرفت یک جامعه، شرایط گوناگون تاریخی، جغرافیایی، طبیعی، انسانی، زمانی و مکانی، تأثیرگذارند. از

^۱ - سوره النحل (۱۶) آیه ۹۷.

این رو، یکی از الزامات الگوی پیشرفت درون را بودن آن است؛ زیرا مجموعه پیچیده و متغیری از روابط میان عوامل و ساختارهای داخلی و خارجی، شکل خاصی به پیشرفت و تکامل می‌بخشد.

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت وظیفه دارد در چارچوب میانی و اصول اسلام و انقلاب اسلامی، اهداف اسلام، انقلاب اسلامی، قانون اساسی و اهداف هزار و چهارصد ساله‌ی اسلام و مکتب اهل بیت را تحقق بخشد. سبک زندگی را در جهت رسیدن به زندگی گوارا و حیات طیبه اصلاح کند و زمینه‌ی تحقق جامعه‌ی اسلامی و احکام اجتماعی را فراهم آورد.

این پیشرفت سیاسی و مدنی است که همواره می‌تواند انسجام مردم را چنان قوی کند که به راحتی تاب تحمل سختی‌های اقتصادی و فشارهای خارجی را بیاورد. اجمالاً، توسعه سیاسی، بر آن است که همه جوامع از مراحل پی در پی توسعه سیاسی می‌گذرند و از جوامع ابتدایی سنتی، آغاز و به جوامع مدرن صنعتی تبدیل می‌شوند. توسعه سیاسی، در واقع توصیف فرایند غربی شدن جوامع و یا دست کم توصیه به آن، برای برون رفت از وضعیت موجود است. وضعیت مطلوب، وضعیتی است که فرهنگ و اندیشه غرب آن را برای سایر جوامع ترسیم نموده و جوامع با پذیرش ابعاد گوناگون توسعه و از آن جمله توسعه سیاسی، الزامات و پیامدهای آن را خواهند دید.

جمهوری اسلامی ایران به دنبال ایجاد جامعه مطلوب و استقرار تمدنی اسلامی- ایرانی است. قطعاً الزامات چنین آرمانی، تبیین الگوی مربوطه به خود یعنی الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت است.

مقاله منتخب‌تر کتوری

در خنجره رشده ۹۷

برکات مادی و معنوی بخشش در سیره علوی علیه السلام

استاد راهنما:

غلامرضا رضوی دوست

سید محمدحسین موسوی

مؤلفان:

رقیه دانشی مقدم

طاهره درودگر سیاهمردی

فاطمه رخشانی زابل

چکیده

انسان در دنیای حال حاضر با گرفتاری‌ها و دشواری‌های فراوانی رو به‌روست؛ بهترین راه‌ها برای بیرون رفتن از آن‌ها و کسب آرامش، دستیابی به ملکه‌ی بخشش و گذشت می‌باشد، از آن‌جا که بخشش یکی از فضایل اخلاقی است و کسب آن نیاز به تمرین و انگیزه دارد، لذا لازم و ضروری است تا با بیان برکات مادی و معنوی بخشش برای فرد بخشنده ایجاد انگیزه نمود، این فضیلت را نهادینه کرد و به منظور رسیدن به این اهداف باید یک الگوی مناسب ارائه نمود، که بنابر آیات قرآن و روایات، اهل بیت علیهم‌السلام بهترین الگو می‌باشند، در این تحقیق این فضیلت در سیره امام علی علیه‌السلام مورد بررسی قرار گرفت که از جمله مهمترین برکات مادی بخشش در سیره این امام همام می‌توان به این موارد اشاره کرد: برقراری صلح و دوستی در جامعه، از بین رفتن بخل، به عزت رسیدن و ...؛ از آن‌جا که برکات تنها برکات مادی نیست، بخشش برکات معنوی نیز دارد که بر اساس سیره مولی المتقین علی علیه‌السلام، کسب مغفرت الهی، عاقبت بخیری، دور شدن از عذاب و ... از جمله مهمترین آن‌ها می‌باشند.

در این تحقیق سعی شده است تا با روش تحلیلی - توصیفی و با مطالعه منابع مختلف دسته اول و گردآوری اطلاعات به صورت فیش‌برداری، مهمترین برکات مادی - معنوی بخشش بر اساس سیره علوی علیه‌السلام را جمع‌آوری شده است.

کلیدواژه

برکات، مادی، معنوی، بخشش، سیره، علوی

مقدمه

عفو یکی از اسمای حسنای الهی به معنای محو آثار گناه و بخشش بسیار است. عفو در اصطلاح قرآنی، به معنای ۱- گذشت از گناه و خودداری از مجازات بر آن؛ ۲- باقیمانده مال از نفقه و خرجی که بخشیدن آن سبب تنگدستی صاحبش نگردد، آمده است. دین اسلام دینی است که شامل فضایل اخلاقی و معنوی بسیاری است، از جمله فضایل اخلاقی که در قرآن و روایات مورد تأکید فراوان قرار گرفته عفو و بخشش است؛ زیرا آثار و برکات فراوانی را به دنبال دارد.

ما در زندگی دنیایی و حیات بی پایان آخرتی، احتیاج مبرمی به انواع رحمت ها و مهربانی های خداوند داریم. بدون رحمت خدا هزاران مشکل مادی و معنوی، دنیایی و آخرتی سراغ ما خواهد آمد و ما را هلاک خواهد کرد. بسط و نشر رحمت الهی هم قوانین و قواعد مخصوص خود را دارد و بدون دلیل نیست. یکی از راههای جلب رحمت الهی، بخشش و گذشت دیگران است که این را می توان در سیره ائمه علیهم السلام به وضوح دید به همین دلیل تحقیق حاضر درصدد بررسی برکات مادی- معنوی بخشش در سیره امام علی علیه السلام است.

نتیجه

براساس مطالب و مباحث پیش گفته در مورد برکات مادی و معنوی بخشش در سیره ی علوی علیه السلام نتایج به دست آمده، به شرح زیر است:

الف: با دقت در سیره علوی یکی از مهمترین اخلاق حسنه ایشان بخشش و عفو است بخششی که دوست و دشمن به آن اذعان کرده و آن را الگوی خود قرار داده اند.

ب: با دقت در سیره علوی، بخشش و عفو برکات فراوانی را به دنبال دارد. در بُعد مادی، می توان به برقراری صلح و دوستی در جامعه اشاره کرد. به این صورت که با گذشت از خطای دیگران محبت و دوستی جای خود را به کینه و دشمنی می دهد. ایجاد جامعه سالم، از بین رفتن بخل در جامعه، عزت یافتن، خیر و برکت زندگی، سلامتی، آرامش و آسایش از بارزترین برکات مادی بخشش در سیره علوی است.

ج: برکات بخشش فقط منحصر به زندگی مادی نیست بلکه در آخرت نیز دست گیر انسان می‌شود. و از مهم‌ترین برکات معنوی در سیره علوی علیه السلام می‌توان به کسب مغفرت الهی اشاره کرد. به طوری که بخشش خداوند شامل کسی می‌شود که خود بخشنده باشد و از خطای دیگران بگذرد. همچنین کسب خشنودی خداوند، نزدیک شدن به تقوا، عاقبت بخیری، دور شدن از عذاب الهی، بدست آوردن تحیت الهی، نگهبان آبرو و شفاعت از دیگر آثار معنوی است که از مفهوم بخشش در سیره علوی می‌توان بدست آورد.

مقاله منتخب تر

درباش میلق علوی- ۹۷

راهکارهای کلامی پابندی به حقوق متقابل والدین و فرزندان در تحقق حیات طیبه

فهیمة دباغی^۱

غلامرضا رضوی دوست^۲

چکیده

حیات طیبه، حیاتی پاکیزه و خالص از آلودگی می باشد، و برای رسیدن به آن ایمان و عمل شایسته لازم است، تا بتوان اثرات آن را در خانواده مشاهده کرد. در تاریخ اسلام، خانواده بستری برای تحقق حیات طیبه معرفی شده است، که افراد خانواده می توانند با رعایت حقوق متقابل یکدیگر، راه سعادت‌مندی و کمال را بیابند. این مقاله به روش کتابخانه‌ای صورت گرفته تا بتوان بهتر راهکارهای کلامی را در پابندی به حقوق متقابل والدین و فرزندان بررسی کرده و آن را در تحقق حیات طیبه به اثبات برسانیم.

از جمله بارزترین راهکارهای کلامی این مسئله، در بعد اختصاصی والدین و فرزندان عبارتند از: اذان گفتن، انتخاب نام نیکو و...؛ و اهم آن در بعد اختصاصی فرزندان والدین: نیکی کردن و اُف و سخن رنجش آور نگفتن، اجازه ورود و...؛ و مهمترین آن در بعد مشترک: دعا کردن، اظهار محبت کردن، تکریم و احترام و... می باشد.

^۱ - طلبه سطح ۳، گرایش: تفسیر و علوم قرآنی، مؤسسه آموزش عالی حوزوی نرجس سلام الله علیها، زاهدان، ۳۳۲۶۰۳۶۹. aa3.narjes@gmail.com

^۲ - عضو هیئت علمی دانشکده الهیات دانشگاه سیستان و بلوچستان، استاد حوزه و دانشگاه. r. razavi14@gmail.com

کلیدواژه

طیبه - حیات - حیات طیبه - حقوق متقابل.

مقدمه

امروزه در جوامع ما پابندی به حقوق متقابل والدین و فرزندان، یکی از مسائلی می باشد که ذهن بسیاری از افراد جامعه را درگیر کرده است، زیرا ما در جامعه ای زندگی می کنیم که برخی افراد به این مسئله بی توجهی یا کم توجهی می کنند، لذا به کمک یکسری راهکارهای کلامی می توانند، نه تنها در رعایت این حقوق و وظایف استوار باشند، بلکه می توانند به کمک آن زمینه های دستیابی به حیاتی جاوید (حیات طیبه) را فراهم کنند.

مسئله رعایت حقوق متقابل والدین و فرزندان و همچنین حیات طیبه، بسیار در قرآن کریم مورد توجه بوده، و در زمان پیامبر ﷺ و دیگر معصومین علیهم السلام نیز، مورد اهمیت ویژه واقع شده است.

با توجه به این مطلب، سؤال اینجاست که آیا می توان راهکارهای کلامی ای را در پابندی به حقوق والدین و فرزندان برای تحقق حیات طیبه اثبات کرد؟

در این مقاله در صدد پاسخگویی به سؤال فوق هستیم، چرا که وقتی در جامعه ای افراد به حقوق متقابل یکدیگر احترام بگذارند، به این معناست که آن جامعه آماده برای وصول به حیات طیبه است، و فرض بر این است که این مسئله در قرآن و روایات، دارای راهکارهای کلامی متعددی در بعد اختصاصی و مشترک می باشد.

در راستای این موضوع کتابهای زیادی نگارش شده است، اما مسئله ی راهکارهای کلامی پابندی به حقوق متقابل والدین و فرزندان در تحقق حیات طیبه، در آنها مطرح نشده و یا به صورت اجمالی و گذرا بدان پرداخته شده است. لذا این پژوهش با هدف بررسی و تبیین راهکارهای کلامی در بعد اختصاصی و مشترک گردآوری شده است.

۱. راهکارهای کلامی اختصاصی والدین و فرزندان

از آنجا که خانواده بستری برای تحقق حیات طیبه در جامعه است، و همین جامعه را خانواده‌ها تشکیل داده‌اند؛ با در نظر گرفتن ایمان و عمل صالح، حیات طیبه در انتظارشان خواهد بود.

قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَثْنَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً» (نحل، ۹۷).

در این آیه نتیجه اعمال صالح توأم با ایمان را از هر کس و به هر صورت تحقق یابد، در این دنیا و جهان دیگر، بیان می‌کند (مکارم شیرازی، ۱۳۷۴ش، ج ۱۱، ص ۳۸۹)، و می‌گوید: «هر کس عمل صالح انجام دهد در حالی که مؤمن باشد، خواه مرد یا زن به او حیات پاکیزه می‌بخشیم، و پاداش آنها را به بهترین اعمالی که انجام می‌دادند خواهیم داد».

و به این ترتیب معیار، تنها «ایمان» و «اعمال صالح زائیده آن» است و دیگر هیچ قید و شرطی نه از نظر سن و سال، نه از نظر نژاد، نه از نظر جنسیت و نه از نظر پایه و رتبه اجتماعی در کار نیست (همان).

این آیه مردان و زنان را به دو عنصر ایمان و عمل صالح متذکر می‌شود تا بتوانند جامعه را از اثرات مفید زندگی خانوادگی خود (تربیت نسل آینده، عفت و پاکدامنی و...) برخوردار کنند.

لذا برای اینکه خانواده بتواند نقش خود را برای رسیدن به حیات طیبه ایفا کند، باید راهکارهایی برای پایبندی به حقوق متقابل افراد ارائه داد، که مدنظر ما راهکارهای کلامی می‌باشد؛ لذا به بررسی این راهکارها در دو منظر اختصاصی و مشترک پرداخته می‌شود.

۱. راهکارهای کلامی اختصاصی والدین بر فرزندان

از آنجا که حقوق فرزندان و والدین متقابل است، هم والدین بر فرزند و هم فرزند بر والدین حقوقی دارند که باید رعایت شود.

همچنان که حضرت علی علیه السلام آمده است: «قَالَ عَلِيُّ عليه السلام: إِنَّ لِلْوَالِدِ عَلَى الْوَلَدِ حَقًّا وَ إِنَّ لِلْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ حَقًّا» (نهج البلاغه، حکمت ۳۹۹).

در این نوشتار شامل یکسری راهکارهای کلامی که مختص والدین است، می باشد؛ و از طرفی والدین باید به رعایت این حقوق پرداخته تا بتوان نقش بسزایی در دستیابی به حیات طیبه داشته باشد، که عبارتند از:

یک. اذان گفتن

دو. انتخاب نام نیکو

سه. پرورش ایمان و مذهب

چهار. موعظه و نصیحت

۲. راهکارهای اختصاصی فرزندان بر والدین

در این قسمت، راهکارهایی که مختص فرزندان است، بیان می شود. اسلام از نظر حقوقی حساب ویژه‌ای برای والدین باز کرده، و آیات و روایات بسیاری در این زمینه وارد شده که حکایت کننده‌ی اهمیتی است که خدا برای والدین قائل است، چرا که آنها زحمات فراوانی برای فرزندان کشیده اند، و خداوند در مقابل این زحمات، حقوق ویژه‌ای را برایشان قرار داده است، که فرزندان را به رعایت آنها سفارش می کند.

از طرفی فرزندان برای اینکه بتوانند به حیات طیبه دست یابند، باید با والدین با احترام برخورد کرده و به وظایف خود در قبال آنها عمل کنند. تا ایشان از آنها راضی و خشنود شوند و بدین وسیله راه سعادت فرزند هموار گشته و زمینه های تحقق حیات طیبه مهیا شود.

به این منظور، به بررسی برخی راهکارهای کلامی ای که مختص فرزندان است، پرداخته می شود.

یک. نیکی کردن و اُف و سخن رنجش آور نگفتن

دو. اجازه ورود

سه. آنان را به اسم صدا نزنند و جلوتر از آنان راه نرود

ا. راهکارهای کلامی مشترک بین والدین و فرزندان

تا کنون گفته شد که ایمان و عمل صالح، نقش بسیار عمیقی در رسیدن به حیاتی پاک و پاکیزه دارد. ایمان زمینه ی تحقق اعمال صالح است و اعمال صالح در واقع

کاشف و حاکی از وجود ایمان در انسان است، که در راه تحقق حیات طیبه به فرد کمک بسزایی می‌کند.

لذا به بررسی یکسری راهکارهای کلامی مشترک برای دستیابی به این مهم می‌پردازیم:

۱. دعا کردن
۲. اظهار محبت کردن
۳. تکریم و احترام

نتیجه‌گیری

برخی از اهم نتایج حاصل شده از پژوهش حاضر عبارت است از:

۱. حقوق والدین و فرزندان متقابل است؛ یعنی هم والدین بر فرزندان و هم فرزندان بر والدین حقوقی دارند که باید رعایت شود. زیرا این پابندی موجب قرب الهی شده و در سعادت‌مندی و کمال فرد مؤثر است.
۲. کلام و سخن گفتن می‌تواند بهترین وسیله برای برقراری ارتباط با دیگران باشد، با این منظور که افراد در رعایت کردن حقوق متقابل یکدیگر، در گفتارشان یکسری مسائل را رعایت می‌کنند تا بتوانند به حیات طیبه دست یابند.
۳. والدین می‌توانند از راهکارهای کلامی: اذان گفتن از همان ابتدای تولد، انتخاب نام نیکو و پرورش ایمان و مذهب و... در تحقق حیات طیبه، کمک بگیرند هم برای زندگی خودشان، و هم برای زندگی فرزندان‌شان.
۴. فرزندان نیز با رعایت احترام و تکریم والدین می‌توانند زمینه‌های دستیابی به حیاتی پاک و پاکیزه را فراهم کرده، با این شرط که کوچکترین بی‌احترامی به آنها نشود، حتی اُف هم به آنان گفته نشود.
۵. دعا کردن، مشورت کردن، محبت کردن و... از امور مشترکی است که والدین و فرزندان هر یک به نوبه‌ی خود آن را باید رعایت کنند زیرا در سعادت و کمال‌شان نقش بسزایی دارد و تحقق حیات طیبه بدون آن ممکن نیست.

مسابقه فصلنامه

به مناسبت گرامیداشت هفته پژوهش، از متن مقالات مسابقه برگزاری
گردد:

(۱) مشورت با ناهلان و افشای راز به ترتیب از کدام مهارت‌های ارتباط در
سیره جعفری است؟

الف. مهارت‌های غیر کلامی در ارتباط با خدا
ب. مهارت‌های کلامی در ارتباط با دیگران
ج. مهارت‌های غیر کلامی در ارتباط با دیگران
د. مهارت‌های غیر کلامی در ارتباط با خود

(۲) کدام مورد از بایستگی‌های غیرکلامی ارتباط میان فردی در سیره نبوی
می‌باشد؟

الف. صداقت در کلام
ب. صدا زدن با نام نیکو
ج. همدلی
د. عدم جدال لفظی

(۳) کدام گزینه نسبت به الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت از دیدگاه قرآن
کریم صحیح نیست؟

الف. این الگو بر اساس مبانی و اصول اسلام و انقلاب، اهداف ۱۴۰۰ ساله اسلام را تحقق
می بخشد.

ب. این الگو همواره نمی‌تواند انسجام مردم را چنان قوی کند که به راحتی فشارهای
اقتصادی را تحمل نمایند.

ج. زمینه تحقق جامعه اسلامی را فراهم می کند.

د. سبک زندگی را جهت رسیدن به حیات طیبه اصلاح خواهد کرد.

(۴) تفاوت دیدگاه مکتب امامیه و وهابیت در مورد صفات خبری در کدام گزینه
اشاره شده است؟

الف. وهابیت به دلیل عدم اعتبار عقل، معنای ظاهری را اخذ کرده‌اند.

ب. مکتب امامیه، ظهور تصدیقی آیات را بدون تأویل بیان می‌دارند.

ج. وهابیت به دلیل اعتبار نقل، معنای ظاهری را تأویل می برند.

د. گزینه الف و ب

(۵) از جمله برکات مادی و دنیوی عفو در سیره علوی می باشد.

- الف. برقراری صلح و دوستی ب. نزدیک شدن به تقوا
ج. آرامش و آسایش د. عاقبت به خیری

(۶) با توجه به آیه «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً»

معیار رسیدن به حیات طیبه چیست؟

- الف. ایمان به تنهایی ب. عمل صالح برخاسته از ایمان
ج. مطلق عمل صالح زن یا مرد د. گزینه ب و ج

نمونه حرکت «مسابقه»:

- ✓ نام گزینه صحیح را همراه با شماره سوال به ترتیب ارسال کنید.
مثال: ۱. الف ۲. ب ۳. ج و
✓ ارسال پاسخنامه، به پیام رسان ایما به شماره ۰۹۳۸۲۳۸۲۴۳۴
✓ ذکر مشخصات کامل: نام و نام خانوادگی، نام مدرسه علمیه، شهر و شماره تماس.
✓ مهلت شرکت در مسابقه: ۹۹/۱۰/۰۱

